Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.3774.2013.1

Číslo: 76/2014

Právní věta:

Výkon rozhodnutí (exekuci) pro peněžité plnění nelze nařídit a provést přikázáním pohledávky, kterou má zaměstnanec vůči zaměstnavateli z titulu cestovních náhrad, na niž zaměstnanci vznikl nárok podle příslušných ustanovení zákoníku práce, způsobem uvedeným v § 312 a násl. o. s. ř. (§ 59 odst. 1 písm. b/ ex. ř.), i když tato pohledávka není výslovně z výkonu rozhodnutí (exekuce) vyloučena (§ 317 až § 319 o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.04.2014

Spisová značka: 21 Cdo 3774/2013

Číslo rozhodnutí: 76

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dovolání, Exekuce, Náhrada cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, Srážky ze mzdy

Předpisy: § 243e odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013
§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 299 odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 312 odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 59 odst. 1 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 31.12.2012
§ 65 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Karviné – pobočka v Havířově usnesením ze dne 13. 12. 2010, pravomocným dne 15. 2. 2011, nařídil podle vykonatelného rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem JUDr. R. K. dne 15. 3. 2010 k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 37 472,85 Kč s příslušenstvím, pro smluvní pokutu ve výši 21 353,70 Kč, pro náklady předcházejícího řízení ve výši 24 319 Kč, pro náklady oprávněného a pro náklady exekuce, které budou v průběhu řízení stanoveny, exekuci na majetek povinného, jejímž provedením pověřil soudního exekutora JUDr. V. N., Exekutorský úřad B.

Návrhem ze dne 27. 6. 2012, doručeným soudnímu exekutorovi dne 28. 6. 2012, který jej posléze postoupil soudu prvního stupně podle ustanovení § 55 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekutorské činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném do

31. 12. 2012 (dále jen „exekuční řád“), povinný navrhl částečné zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Návrh odůvodnil tím, že soudní exekutor vydal dne 31. 5. 2012 exekuční příkaz, jímž nařídil provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky – náhrady výdajů při pracovních cestách (dále též jen „cestovní náhrady“), s nímž nesouhlasí, neboť tyto náhrady nejsou příjmem v pravém slova smyslu, tedy plněním, které by zvětšovalo majetek, nýbrž se jedná jen o refundaci výdajů, které povinný musí vydat na to, aby mohl pracovat. V doplnění návrhu ze dne 9. 8. 2012 dále povinný uvedl, že u svého zaměstnavatele AT, s. r. o., ukončil pracovní poměr, protože mu nebyly vyplaceny cestovní náhrady za měsíc červen 2012 v přibližné výši 34 000 Kč, které zaměstnavatel poukázal na účet Exekutorského úřadu B.

O k r e s n í s o u d v Karviné – pobočka v Havířově usnesením ze dne 18. 9. 2012 návrh povinného na částečné zastavení exekuce, nařízené usnesením téhož soudu ze dne 13. 12. 2010, podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ve vztahu k exekučnímu příkazu vydanému soudním exekutorem JUDr. V. N., Exekutorský úřad B., dne 31. 5. 2012 zamítl. Soud prvního stupně zjistil, že tímto exekučním příkazem soudní exekutor nařídil provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky – náhrady výdajů při pracovních cestách (jízdní výdaje, jízdní výdaje k návštěvě člena rodiny, výdaje za ubytování, zvýšené stravovací výdaje – stravné, nutné vedlejší výdaje), která náleží povinnému proti plátci AT, s. r. o. Vycházeje z ustanovení § 52 odst. 1 ex. ř., § 268 odst. 1 písm. h), odst. 4, § 312 odst. 1, § 317 odst. 1 a 2 o. s. ř. dovodil, že výkonem rozhodnutí (exekucí) přikázáním jiné peněžité pohledávky lze postihnout pohledávku, kterou má povinný vůči svému dlužníku (dlužníku povinného), jejímž předmětem je peněžité plnění v jakékoliv měně. Ve smyslu ustanovení § 312 o. s. ř. se jiná peněžitá pohledávka může opírat o soukromoprávní vztahy (o vztahy občanskoprávní, rodinné, pracovní nebo obchodní), může vyplývat ze vztahů veřejnoprávních (daňových, nemocenského pojištění, sociálního zabezpečení a dalších), může mít původ v hmotném právu nebo v právu procesním, může jít o pohledávku vymahatelnou, o pohledávku, o níž bylo příslušným orgánem zahájeno řízení, a podobně (viz Kurka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde Praha 2004). Kromě pohledávek, které nejsou převoditelné na jiného a které proto ani nemohou být přikázány oprávněnému, nepodléhají výkonu rozhodnutí (exekuci) zcela nebo zčásti též pohledávky uvedené v ustanoveních § 317, § 318 a § 319 o. s. ř. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že cestovní náhrady poskytnuté zaměstnanci zaměstnavatelem při cestě mimo pravidelné pracoviště lze postihnout výkonem rozhodnutí (exekucí) ve smyslu ustanovení § 312 o. s. ř., neboť z výkonu rozhodnutí (exekuce) vyloučeny nejsou. Poukaz povinného na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2419/2007 považoval za nepřípadný, jelikož závěry v něm uvedené se vztahují ke srážkám ze mzdy prováděných zaměstnavatelem u zaměstnance na základě dohody mezi nimi, a nelze je vztáhnout na provádění výkonu rozhodnutí či exekuce.

K odvolání povinného K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 26. 6. 2013 usnesení soudu prvního stupně potvrdil, neboť se ztotožnil s jeho závěrem, že důvod k částečnému zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není dán. Odvolací soud dovodil, že na daný případ lze z ustanovení § 317 – § 319 o. s. ř. aplikovat pouze ustanovení § 317 o. s. ř., jež obsahuje taxativní výčet pohledávek, které výkonu rozhodnutí či exekuci nepodléhají, a že z občanského soudního řádu, exekučního řádu či jiného právního předpisu nevyplývá, že by uvedená pohledávka zaměstnance vůči zaměstnavateli nepodléhala výkonu rozhodnutí či exekuci. Dále poukázal na to, že exekuci lze provést způsoby uvedenými v ustanovení § 59 ex. ř. a že provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky je způsobem odlišným od provedení exekuce srážkami ze mzdy. Skutečnost, že při provádění exekuce srážkami ze mzdy se do čisté mzdy nezapočítává náhrada nákladů spojených s pracovním výkonem při pracovních cestách (§ 277 odst. 2 o. s. ř.), případně, že se za příjmy ze závislé činnosti nepovažuje náhrada cestovních výdajů ve smyslu ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, nemůže být podle odvolacího soudu argumentem pro závěr o nepostižitelnosti pohledávky zaměstnance vůči zaměstnavateli na cestovních náhradách v rámci

exekuce prováděné přikázáním jiné peněžité pohledávky. Za správnou proto nepovažoval námitku povinného, že nejsou-li cestovní náhrady plněním (příjmem) ve smyslu zvětšení majetku zaměstnance, ale jen náhradou vynaložených nákladů, není možné cestovní náklady postihnout způsobem uvedeným v ustanovení § 312 o. s. ř. Jiná peněžitá pohledávka ve smyslu tohoto ustanovení totiž nemusí jen zvětšovat majetek povinného (obdobně postižitelná bude i pohledávka z titulu náhrady škody, která je rovněž plněním, jímž se nezvětšuje majetek poškozeného, nýbrž se jen nahrazuje to, o co by bez škodné události nepřišel /výjimka je uvedena v ustanovení § 317 odst. 1 o. s. ř. a týká se škody na budově/).

Proti tomuto usnesení podal povinný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2013, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jelikož nesprávně posoudil povahu cestovních náhrad, a na vyřešení otázek procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a to, „zda cestovní náhrady s ohledem na svou povahu podléhají výkonu rozhodnutí (exekuci)", a v kladném případě, „zda cestovní náhrady podléhají výkonu rozhodnutí (exekuci) přikázáním jiné peněžité pohledávky". Pokud jde o první otázku, dovolatel opětovně poukazuje na závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007, které jsou podle něj v dané věci plně aplikovatelné, i když se týkají právní úpravy účinné do 31. 12. 2006. Změna této úpravy provedená zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, ve znění pozdějších předpisů, totiž nemůže nic změnit na tom, že cestovní náhrady nadále představují jen náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem. Vyslovuje názor, že ani „současný zákoník práce" nepočítá s možností postižení cestovních náhrad srážkami ze mzdy, a to nikoliv proto, že by mohly být postiženy jinak, nýbrž proto, že nejde o příjem v pravém slova smyslu. To vyplývá z ustanovení § 145 odst. 2 zák. práce, které mezi jiné příjmy zaměstnance řadí odměnu z dohody, náhradu mzdy nebo platu, odměnu za pracovní pohotovost, odstupné, případně obdobná plnění poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se skončením zaměstnání, peněžitá plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním a odměny podle § 224 zák. práce. Tato úprava se pak „odráží" v ustanovení § 277 odst. 2 o. s. ř., které pro účely srážek ze mzdy „přikazuje" nezapočítávat do čisté mzdy náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách. Ve vztahu k druhé otázce dovolatel namítá, že odvolací soud nesprávně vyhodnotil vztah mezi výkonem rozhodnutí (exekucí) srážkami ze mzdy a výkonem rozhodnutí (exekucí) přikázáním jiné peněžité pohledávky. Pokud totiž ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky neobsahují ustanovení, které by cestovní náhrady vylučovalo z výkonu rozhodnutí (exekuce), nelze z toho dovodit, že by cestovní náhrady podléhaly výkonu rozhodnutí (exekuci) přikázáním jiné peněžité pohledávky; srážky ze mzdy totiž představují speciální způsob výkonu rozhodnutí (exekuce) přikázáním pohledávky. K dalším argumentům odvolacího soudu dovolatel dále uvedl, že cestovní náhrady nelze srovnávat s pojistným plněním či náhradou škody, že cestovní náhrady nahrazují zůstatek mzdy po provedených srážkách, tedy část mzdy, kterou již exekucí znovu postihnout nelze, a že plným postižením následné náhrady cestovních výdajů by došlo k nepřípustnému exekučnímu postižení „původní mzdy" (podléhající pouze srážkám) v její již nepostižitelné části nebo toho, co ze mzdy zbylo po provedení srážek. Navrhl, aby dovolací soud změnil napadené usnesení odvolacího soudu tak, že se exekuce v uvedeném rozsahu zastavuje, případně, aby usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť dovolací řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1.

2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolatel především shledává přípustnost dovolání v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007), jelikož nesprávně posoudil „povahu cestovních náhrad“; v těchto souvislostech poukazuje i na právní úpravu zakotvenou v ustanovení § 145 odst. 2 zák. práce, která podle něj nemůže nic změnit na tom, že cestovní náhrady nadále přestavují jen náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem.

V rozsudku ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že „pracovněprávní předpisy v době do 31. 12. 2006 vylučovaly zajištění uspokojení nároku zaměstnavatele dohodou mezi ním a zaměstnancem, jejímž předmětem by byly srážky z cestovních náhrad, na které zaměstnanci vznikl nárok podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů“. V odůvodnění tohoto rozhodnutí se mimo jiné uvádí, že „pracovněprávní předpisy náhrady výdajů při pracovních cestách výslovně vylučují z plnění, která lze považovat za mzdu, a nezahrnují je ani mezi jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou, zřejmě reflektuje smysl a účel samotných cestovních náhrad. Tím není ohodnocení zaměstnance za vykonanou práci, ani podle své povahy nenahrazují odměnu za práci, nýbrž slouží výhradně k náhradě nákladů spojených s pracovním výkonem, které zaměstnanec vynaložil proto, že byl zaměstnavatelem vyslán na cestu k výkonu práce do jiného místa, než je jeho pravidelné pracoviště (srov. § 2 odst. 1 zákona č. 119/1992 Sb.). Cestovní náhrady tudíž nejsou příjmem v pravém slova smyslu (tedy plněním, o které se zvětšil majetek zaměstnance), ale jde toliko o refundaci výdajů, o nichž se předpokládá, že by je zaměstnanec za běžných okolností (kdyby pracoval na svém pravidelném pracovišti a nebyl vyslán na pracovní cestu) pravděpodobně nevynaložil buď vůbec, nebo jen v menším rozsahu. Patrně z tohoto důvodu (protože cestovní náhrady nepředstavují příjem zaměstnance) zákon nepřipouští provádět z nároku zaměstnance na cestovní náhrady jakékoliv srážky, ani kdyby se na tom účastníci pracovního poměru dohodli.“

Dovolací soud po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání není pro otázku „povahy cestovních náhrad“ podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, neboť závěry uvedené v citovaném rozsudku Nejvyššího soudu, vydaném v nalézacím řízení, na posouzení dané exekuční věci nedopadají, a nelze tudíž ani dovodit, že by se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Je tomu tak proto, že toto rozhodnutí se zabývá otázkou, zda pracovněprávní předpisy, jež v době do 31. 12. 2006 měly zásadně kogentní povahu, připouštěly či naopak vylučovaly uspokojení nároku zaměstnavatele dohodou mezi ním a zaměstnancem, jejímž předmětem by byly srážky z cestovních náhrad, na které zaměstnanci vznikl nárok podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů. Ve vztahu k vykonávacímu řízení se v něm uvádí jen to, že „také pro účely výkonu rozhodnutí se do čisté mzdy, z níž lze provádět srážky, jmenovitě nezapočítávají částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách (srov. § 277 odst. 2 o. s. ř.)“. Pokud pak dovolatel poukazuje na právní úpravu srážek z příjmu z pracovněprávního vztahu, zakotvenou v hlavě VIII zákona č.

262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, jmenovitě na ustanovení § 145 odst. 2 tohoto zákona, nelze ani z ní při právním posouzení dané věci vycházet, neboť tato úprava se týká srážek z příjmu zaměstnance pro účely tohoto zákona (srov. odstavec 1 tohoto ustanovení).

Přípustnost dovolání proti napadenému usnesení podle ustanovení § 237 o. s. ř. dovolací soud shledal ve vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to zda způsobem podle ustanovení § 59 odst. 1 písm. b) ex. ř., resp. § 312 a násl. občanského soudního řádu, tedy přikázáním jiné peněžité pohledávky, lze exekuci nařídit a provést postižením cestovních náhrad, na které povinnému (zaměstnanci) vznikl nárok vůči jeho zaměstnavateli.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. může spočívat v tom, že odvolací soud posoudil věc podle právní normy (nejen hmotného práva, ale i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na to, že návrh na nařízení exekuce byl podán dne 1. 12. 2010 – podle občanského soudního řádu a exekučního řádu ve zněních účinných do 31. 12. 2012 (srov. čl. II., bod 1. a čl. IV., bod 1. přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony).

Podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Podle odstavce 4 tohoto ustanovení týká-li se nařízeného výkonu rozhodnutí některý z důvodů zastavení jen zčásti nebo byl-li výkon rozhodnutí nařízen v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného, bude výkon rozhodnutá zastaven částečně.

Podle ustanovení § 59 odst. 1 ex. ř. exekuci ukládající zaplacení peněžité částky lze provést a) srážkami ze mzdy a jiných příjmů, b) přikázáním pohledávky, c) prodejem movitých věcí a nemovitostí, d) prodejem podniku, e) zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech.

Podle ustanovení § 65 ex. ř., nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na provádění exekuce přikázáním pohledávky přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky.

V posuzované věci bylo zjištěno, že pověřený soudní exekutor vydal dne 31. 5. 2012 exekuční příkaz, jímž nařídil „provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky – náhrady výdajů při pracovních cestách (jízdní výdaje, jízdní výdaje k návštěvě člena rodiny, výdaje za ubytování, zvýšené stravovací výdaje – stravné, nutné vedlejší výdaje), která náleží povinnému proti plátci AT, s. r. o.

Podle ustanovení § 312 odst. 1 o. s. ř. výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky povinného než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v § 299 lze nařídit i v případě, že pohledávka povinného se stane splatnou teprve v budoucnu, jakož i v případě, že povinnému budou dílčí pohledávky z téhož právního důvodu v budoucnu postupně vznikat. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení výkon rozhodnutí postihuje pohledávku povinného do výše pohledávky oprávněného a jejího příslušenství, pro něž byl nařízen.

Jinými peněžitými pohledávkami ve smyslu ustanovení § 312 o. s. ř. zákon rozumí jiné pohledávky, které nejsou výslovně postihovány jinými způsoby výkonu rozhodnutí (exekuce), jimiž jsou přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 303 až § 311 o. s. ř., srážkami ze mzdy a jiných příjmů (§ 276 až 302 o. s. ř.), postižení jiných majetkových práv (§ 320 o. s. ř.), a způsoby podle ustanovení § 334 a § 334a o. s. ř. Výkonem rozhodnutí (exekucí) přikázáním jiné peněžité

pohledávky lze postihnout pohledávku, kterou má povinný vůči svému dlužníkovi, jejímž předmětem je peněžité plnění, přičemž tato jiná pohledávka se může opírat o soukromoprávní nebo veřejnoprávní vztahy a může mít svůj původ v hmotném nebo jen procesním právu. Vždy však musí jít o pohledávku existentní, tj. takovou, která existuje ke dni nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce); její splatnost ovšem může nastat i později. Z výkonu rozhodnutí jsou výslovně vyloučeny pohledávky uvedené v ustanoveních § 317 až 319 o. s. ř.

Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo k opravě budovy (§ 317 odst. 1 o. s. ř.). Výkonu rozhodnutí dále nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a dávky státní sociální podpory vyplácené podle zvláštního zákona jednorázově (§ 317 odst. 2 o. s. ř.). Ustanovení § 318 a § 319 o. s. ř. pak stanoví rozsah postižení pohledávek podnikatelů a rozsah postižení autorských odměn.

Jak dovodila již shora citovaná judikatura Nejvyššího soudu, na niž povinný v dovolání poukazuje (viz závěry uvedené v rozsudku ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007, které jsou aplikovatelné i po účinnosti zákoníku práce), smyslem a účelem cestovních náhrad není ohodnocení zaměstnance za vykonanou práci a cestovní náhrady podle své povahy nenahrazují odměnu za práci, nýbrž slouží výhradně k náhradě nákladů spojených s pracovním výkonem, které zaměstnanec vynaložil proto, že byl zaměstnavatelem vyslán na cestu k výkonu práce do jiného místa, než je jeho pravidelné pracoviště. Z tohoto důvodu stanoví ustanovení § 277 odst. 2 o. s. ř. výslovně, že při provádění výkonu rozhodnutí (exekuce) srážkami ze mzdy povinného se do čisté mzdy nezapočítávají částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách.

Taxativní výčet druhů příjmů, které nejsou mzdou a které mohou být postiženy výkonem rozhodnutí (exekucí) srážkami ze mzdy, zavedla novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce, v ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř. (k tomu srov. důvodovou zprávu k tomuto zákonu). Jimi jsou plat, odměna z dohody o pracovní činnosti, odměna za pracovní nebo služební pohotovost, odměna členů zastupitelstva územních samosprávných celků, dávky státní sociální podpory, které nejsou vyplaceny jednorázově, a dále příjmy, které povinnému nahrazují odměnu za práci nebo jsou poskytovány vedle ní, jimiž jsou a) náhrada mzdy nebo platu, b) nemocenské, c) peněžitá pomoc v mateřství, d) důchody, e) stipendia, f) podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci, g) odstupné, popřípadě obdobná plnění poskytnutá v souvislosti se skončením zaměstnání, h) peněžitá plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá v souvislosti se zaměstnáním, a i) úrazový příplatek, úrazové vyrovnání a úrazová renta. Ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř. tedy dopadá na všechny příjmy, které mají svou povahou pracovněprávní charakter nebo které nahrazují mzdu jako odměnu za práci anebo jsou poskytovány vedle ní.

Z uvedeného vyplývá, že pro pohledávku, kterou má zaměstnanec vůči zaměstnavateli z titulu cestovních náhrad, na niž zaměstnanci vznikl nárok podle příslušných ustanovení zákoníku práce, nelze nařídit ani provést výkon rozhodnutí (exekuci) srážkami ze mzdy povinného, neboť do čisté mzdy se náhrady cestovních výdajů nezapočítávají a nejsou ani zahrnuty v taxativním výčtu uvedeném v ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř.

Dovolateli je třeba přisvědčit v jeho názoru, že nejsou-li cestovní náhrady při výkonu rozhodnutí (exekuci) postižitelné výkonem rozhodnutí (exekucí) srážkami ze mzdy, a neobsahují-li ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky ustanovení, které by cestovní náhrady vylučovalo z výkonu rozhodnutí (exekuce), nelze z toho dovodit, že cestovní náhrady lze postihnout způsobem podle ustanovení § 312 o. s. ř. a násl. (§ 59 odst. 1 písm. b/ ex. ř.) jako tzv. jinou peněžitou pohledávku.

Při úvaze o této námitce povinného je třeba nejprve vyřešit otázku, jaký je vztah mezi ustanovením § 299 odst. 1 o. s. ř. a ustanovením § 312 o. s. ř., která upravují výkon rozhodnutí (exekuci) přikázáním peněžité pohledávky; o tom, že výkon rozhodnutí (exekuce) srážkami ze mzdy je svojí povahou zvláštním druhem exekuce přikázáním pohledávky, kterou se postihuje nárok na mzdu, vznikající povinnému z pracovního nebo obdobného poměru, není žádných pochyb. Jestliže ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř. – jak bylo shora uvedeno – dopadá na všechny příjmy (pohledávky), které mají svou povahou pracovněprávní charakter nebo které nahrazují mzdu jako odměnu za práci anebo jsou poskytovány vedle ní, lze z toho dovodit, že toto ustanovení je ve vztahu speciality k ustanovení § 312 o. s. ř., které upravuje výkon rozhodnutí (exekuci) přikázáním jiné peněžité pohledávky povinného (než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v § 299 o. s. ř.). Z toho vyplývá, že z příjmů (pohledávek), jež mají vztah k výkonu práce nebo které nahrazují mzdu jako odměnu za práci anebo jsou poskytovány vedle ní, lze výkonem rozhodnutí (exekucí) postihnout právě a jen ty příjmy (pohledávky), které jsou uvedeny v taxativním výčtu, jenž stanoví ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že exekuci pro peněžité plnění nelze nařídit a provést přikázáním pohledávky, kterou má zaměstnanec vůči zaměstnavateli z titulu cestovních náhrad, na niž zaměstnanci vznikl nárok podle příslušných ustanovení zákoníku práce, způsobem uvedeným v § 312 a násl. o. s. ř. (§ 59 odst. 1 písm. b/ ex. ř.), i když tato pohledávka není výslovně z výkonu rozhodnutí (exekuce) vyloučena (§ 317 až § 319 o. s. ř.).

Vydáním označeného exekučního příkazu ze dne 31. 5. 2012 tak soudní exekutor rozhodl v rozporu s ustanovením § 312 a násl. o. s. ř. (§ 59 odst. 1 písm. b/ ex. ř.), neboť náhrady výdajů při pracovních cestách povinného fakticky postihl jako by se jednalo o srážky ze mzdy (z jiných příjmů), a nikoliv jen o refundaci již vynaložených výdajů, o nichž se předpokládá, že by je zaměstnanec za běžných okolností (kdyby pracoval na svém pravidelném pracovišti a nebyl vyslán na pracovní cestu) pravděpodobně nevynaložil buď vůbec, nebo jen v menším rozsahu (viz závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007). Protože jiná peněžitá pohledávka musí být v exekučním příkazu označena nejen právním důvodem, ale i její výší, popřípadě splatností, spočívá pochybení soudního exekutora současně v tom, že označený exekuční příkaz sice vydal podle ustanovení § 59 odst. 1 písm. b) ex. ř. (§ 312 a násl. o. s. ř.), avšak po stránce formální fakticky postupoval podle ustanovení § 299 odst. 1 o. s. ř., když náhrady výdajů při pracovních cestách povinného postihl jako opakující se příjem, což je v rozporu se zákonem.

Lze proto uzavřít, že posuzovaném případě je exekuce ze všech shora uvedených důvodů nepřípustná a že proto musí být v tomto rozsahu v každém stadiu řízení zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (event. podle odst. 4 tohoto ustanovení zastavena částečně). Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. tak byl naplněn.

Protože napadené usnesení odvolacího soudu není správné a protože nejsou podmínky pro jeho změnu, Nejvyšší soud je zrušil; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Karviné – pobočce v Havířově k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první a druhá, o. s. ř.), aniž bylo zapotřebí se zabývat dalšími námitkami v dovolání, neboť se netýkají exekučního řízení.